

+persones

Desembre del 2016

SUPLEMENT DE SOLIDARITAT CIUTADANA

el Periódico

Dret a decidir

Entitats com Fundesplai promocien la participació dels nens en assumptes col·lectius, des de l'escola al barri

TEMA DE PORTADA

ESCOLA BOGATELL.
Components d'una
comissió i un monitor.

Petites veus que tenen molt a dir

Com cèl·lules d'un cos únic, discrets però nombrosos projectes de participació de menors els entrenen, en el seu temps d'oci, a pensar i decidir qüestions que els afecten a ells, els seus iguals i la seva comunitat. Fundesplai lidera l'experiència i ha apoderat 25.000 alumnes catalans.

Carme
ESCALES

Silenciar la veu del 20% de la població de tota una comunitat social no sembla gaire just. Desconèixer els seus desitjos i anhel·ls, els seus temors i necessitats i la manera com encaixen tot el que passa al seu voltant, tampoc. I deixar escapar l'oportunitat de saber si totes aquestes persones, en les seves mentes, dibuixen camins més senzills per compartir una vida millor per a tots, també sembla un error.

Tot això ressona a pobresa democràtica, a discriminació, a imposi-

ció d'altres veus més potents, a injustícia social. Silenciar una veu és com silenciar una vida. Però això és el que fem diàriament, quan passem per alt la veu dels 1.500.000 menors de Catalunya. El 20% de la nostra ciutadania.

Ho fem perquè la nostra cultura ens ha suggerit, tradicionalment, que en la ment de nens i nenes tot està per fer, que no hi ha prou maduresa per poder opinar i expressar pensaments seriosos com els d'un adult. La societat va decidir que siguin pares i mares, tutors i qualsevol adult, abans que ells mateixos, els menors, els que prenguin les decisions de tot per ells. Encara que això signifiqui ignorar el que, a les se-

ves mentes i cors, els hauria agradat.

Però la nostra realitat vulnera un dels drets recollits en els articles 12, 13, 14 i 15 de la Convenció Internacional dels Drets de la Infància: el dret a la participació infantil, el dret a poder expressar la seva opinió, nens i nenes, com la resta de ciutadans. Un dret que entitats com Fundesplai que treballen amb el col·lectiu infantil, no volen passar per alt.

'SOM INFANTS, SOM PRESENT' // «Els que sempre hem treballat amb la infància, tenim la participació dels menors a l'ADN dels nostres projectes», assenyalava el referent de relacions i continguts de Fundesplai,

José Antonio Ruiz. «En els nostres esplais –amb 14.000 nens i nenes–, enfoquem les activitats d'oci fent els menors partícips de les decisions, i així eduquem la seva capacitat de transformar, que també està a les seves mans, i ara com a ciutadans del present, com diu el lema dels nostres programes, que posen l'accent en la participació infantil: *Som Infants, Som Present*», afegeix Ruiz.

També en els menjadors escolars de 55 escoles que gestiona Fundesplai, s'hi treballen projectes de participació de l'alumnat en els seus espais d'oci, en la franja horària de la pausa del migdia. «*Participa!* és el nom del projecte de participació

infantil, a través del qual promovem la presa de decisions per part dels alumnes en aquests temps del migdia», explica el responsable del departament de Programes Escolars de la Fundació Catalana de l'Esplai, Cristòfol Ortola.

Per exemple, a l'escola Bogatell del barri del Poblenou, a Barcelona, Mònica Martínez, Elisenda Baquer i Maria Verde, totes tres d'11 anys i alumnes de sisè curs de Primària, es reuneixen mitja hora dos dies a la setmana com a integrants de la comissió de menjador del centre. L'any passat van estar en la comissió decorativa, i hi ha una tercera opció de participació escolar, la comissió esportiva, a la qual no descarten apuntar-s'hi més endavant. Aquest any són les encarregades de crear un menú setmanal que se servirà al menjador per a tots els alumnes del centre, i elles n'hauran de triar la composició.

«Com que no ens solen posar pizza, cireres i bunyols, per exemple, els incloem en la nostra proposta de menús», explica Elisenda Baquer. «O tallarines al pesto, perquè sempre les preparen amb tomàquet», afegeix la integrant de la comissió de menjador.

«Se'ns entrega un paper dels menús equilibrats perquè els tinguem en compte», precisa Mònica Martínez. En la comissió de menjador hi ha nou alumnes, «gairebé tot noies, perquè els nois sempre estan jugant a futbol», diu Maria Ver-

FABRIZIO CORTESI

FUNDESPLAI

RIERA DE CERVELLÓ.
Esplais en la recuperació
de l'entorn de la riera.

“

Elisenda Baquer

ALUMNA DE 6È DEL COL·LEGI BOGATELL

«De pizza, cireres o bunyols no ens en solen posar. Per tant, en la nostra proposta de menús els incloem»

Antònia Montero

DIRECTORA DE L'ESCOLA BOGATELL

«Concedint poder de decisió a les criatures els aportes autonomia i les fas persones més actives»

de, una altra integrant de la comissió de menjador. A més de crear menús, també supervisen el soroll en cada torn de menjador, i aporten propostes de millora en cas necessari. I encara tenen una altra funció: pensant en alumnes a qui els costa més expressar les opinions en assemblees de classe o que no participen en comissions però volen aportar idees, queixes o suggeriments, es va instal·lar una bústia al menjador on poden deixar-los escrits. I correspon a les integrants de la comissió de menjador recollir els escrits i donar-los resposta.

CONSELL D'ALUMNES // Al col·legi Bogatell hi ha prop de 500 alumnes, 360 dels quals dinen al centre. L'equip educador del migdia, de Fundesplai, el componen 20 monitors i un coordinador. Ells interactuen amb els alumnes i amb els mestres per aconseguir els objectius de participació marcats. «En la nostra escola, ja fa temps que els alumnes de tercer a sisè curs participen, una vegada al mes, en el consell d'alumnes, al costat dels membres de l'equip directiu», informa la directora de l'Escola Bogatell, Antònia Montero. «En el consell, els alumnes plantegen temes que els interessen, i participen en la vida escolar prenent decisions com ara la transformació del pati en funció dels seus usos i necessitats», afegeix la directora. «Quan participes en una cosa, te la fas més teva, t'interessa molt

UN DRET A DESENVOLUPAR

FÓRMULES PER DONAR VEU ALS MENORS

Quatre vies perquè el nen participi

Que les criatures, els menors d'edat, prenguin part en un procés o activitat com a espectadors o consumidors és la manera com habitualment el món d'adults els en fa partícips. És la participació simple, la més elemental, l'organitzada externament al menor, que no fa res més que assistir a una activitat o consumir un producte que altres han triat per a ell. Però, segons es desgrana en la proposta educativa per a la participació de Fundesplai, a partir del treball de Jaume Trilla i Ana Novella *Educació i participació social de la infància*, a més de la participació simple n'hi ha tres tipus més. Són la participació consultiva, la projectiva i la metaparticipació. En la consultiva, es va un pas més enllà de la simple, perquè implica l'opinió de les criatures sobre el que se'ls proposa fer. És clar que, depenent del cas que es faci de la seva opinió, l'experiència consultiva pot generar-los escepticisme o desmotivació. En el

cas de la participació projectiva, el nen o la nena deixen de ser únicament destinataris d'una proposta que organitzen altres. Però situats ja en l'opció projectiva i més encara en la metaparticipació, el menor pren part d'aquesta organització, passa a ser agent actiu, s'implica i és coresponsable del projecte. En la projectiva, la formulació de la proposta sorgeix dels mateixos menors, i l'adult, o adults, guien i acompanyen el procés, ajustant la iniciativa a les possibilitats de les criatures. La tipologia de la metaparticipació és la forma més complexa. En aquesta, nens i nenes demanen o creen nous espais i mecanismes de participació. Implica reflexionar i visualitzar, ells mateixos, iniciatives de participació. Aquesta quarta fórmula de participació connecta directament amb el reconeixement del dret del menor a participar. I en les 55 escoles en les quals treballa Fundesplai ja s'hi està aplicant.

més, i concedint poder de decisió a les criatures aconseguim que s'hi impliquin més, els aporta autonomia i les fa persones més actives», conclou Montero.

En la seva escola, la comissió esportiva impulsada sota el projecte participatiu de Fundesplai s'encarrega de fomentar la pràctica esportiva entre els alumnes de tercer a sisè curs. Els seus membres s'encarreguen de publicar els tornejos que s'organitzen, i motiven els nois i les noies perquè s'hi apuntin. També actuen com a àrbitres en les competicions. Els que s'inscriuen en la comissió decorativa pensen com adornar diferents espais del menjador.

Alumnes de primer i segon curs decideixen activitats que es realitzen al pati diferents dies de la setmana. I cada dia, un estudiant de tercer a sisè curs ajuda els monitors en les seves tasques amb els alumnes del Cicle Infantil, tant al menjador com en l'espai d'oci i activitats durant el migdia. Dinamitzen jocs, resolen conflictes i aprenen com treballa el monitor.

Com a part d'un tot, la rotació de petites responsabilitats activa aquesta participació que, com la funció que crea l'òrgan, activa nens i nenes posant en marxa el seu poderament davant de decisions que ajuden a moure l'engranatge social. Les seves idees convertides en realitat sumen eficàcia, justícia, creixement i singularitat d'opcions. ≡

TEMA DE PORTADA

ESPLAI CAN SERRA. Activitats participatives per a nens i nenes.

L'AJUNTAMENT. Nens amb el tinent d'alcalde de l'Hospitalet.

Esplaiant-se amb veu pròpia

14.000 nens i nenes prenen la paraula i coorganitzen activitats de millora del seu entorn en 81 projectes d'esplai

Carme
ESCALES

Oci educatiu i oci constructiu. ¿Per què no aprofitar el temps d'oci extraescolar i la participació de nens i nenes per cocrear junts, adults i menors, millores per a ells i el seu entorn, el barri, el poble o la ciutat on viuen? «Ells tenen coses a aportar», com destaca un dels punts del decàleg de Fundesplai sobre participació infantil. «Com a ciutadans de ple dret, compaginem la participació dels menors amb la metodologia d'aprenentatge i servei, per fer de les seves propostes eines útils de canvi social, en benefici no solament d'ells, sinó també de la societat», explica la responsable del departament d'Esplais de Fundesplai, Asun Gil.

«Als esplais no hi tenim un currículum que ens marqui. Construïm els projectes d'oci sobre la marxa, en funció d'allò que volem treballar en grup, i amb la participació del grup. Adequem les propostes d'activitat a l'edat dels nens

i nenes del grup, però és l'interès del grup el que marca l'itinerari», precisa Gil.

Millores a Can Serra

El 29 de novembre, un dimarts a la tarda, una representació dels nens i nenes del Centre d'Esplai Can Serra de Fundesplai, a l'Hospitalet de Llobregat, tenien cita amb el quart tinent d'alcalde de l'Ajuntament de l'Hospitalet i regidor de l'Àrea d'Espai Públic, Habitatge, Urbanisme i Sostenibilitat, Josep Castro. Li anaven a presentar propostes de millora de l'entorn de l'escola La Carpa, a la qual assisteixen molts d'ells, i del seu centre d'esplai. Van estar una hora intercanviant idees i argumentant i contextualitzant les seves peticions.

«En clau de ciutat, sí que tenim experiència de participació conjunta d'estudiants de primària i secundària, a través de consells participatius. Però a nivell de barri era la primera vegada que es feia una aportació, a més, tan interessant», expressa Josep Castro.

Garet Rodríguez

12 ANYS. ESPLAI CAN SERRA

«Costa arribar a l'esplai. Hi ha pares que es perden. Per això hem proposat pintar el camí des de l'escola»

«Estem acostumats que sempre és més fàcil queixar-se que proposar solucions i, en aquest cas, les propostes de l'esplai Can Serra van més enllà de les parets del seu esplai, un valor afegit que significa que no se centren en el que ells necessiten, no es miren el melic com a col·lectiu, sinó que contemplen la comunitat de veïns», destaca el tinent d'alcalde de l'Hospitalet.

Donar més color a la plaça de La Carpa, amb jocs educatius pintats a terra, com ara els escacs, la xarranca o el tres en ralla, i crear un mural a la paret –ara totalment grisa– en què aparegui una imatge pensada pels nens i nenes i el logo de l'Esplai com a firma, és una de les propostes que els menors van presentar al regidor del municipi. «He sol·licitat als tècnics municipals que valorin la idea, però totes les propostes que van presentar són interessants i la majoria d'elles, viables», afegeix Josep Castro, dies després de rebre les criatures. «A més, ara commemorem els 50 anys del barri de Can Serra, de manera que un mural a la plaça

pot significar un gran símbol per al veïnat», diu Castro.

Gauri Rodríguez, d'11 anys, va estar en aquesta reunió. «La plaça és molt insípida, perquè és tota de color gris. I vam recollir 104 firmes de professors de l'escola La Carpa, pares, mares i persones del barri, explicant el que proposem fer», declara l'alumne de La Carpa i membre de l'Esplai Can Serra. «Vam anar a recollir firmes a les botigues i supermercats del barri, i els dèiem que era per arreglar el barri», detallen Nayumi Ayluardo i Karin Dalleli, companys d'escola i de l'esplai, de 9 anys. Garet Rodríguez, de 12 anys, que també va estar en aquesta reunió, afegeix que «costa arribar a l'esplai. Hi ha pares, avis o veïns que es perden. Per això hem proposat també pintar el camí des de l'escola», diu.

També solucions que facin compatible a la plaça de La Carpa la pràctica del futbol i el passeig dels veïns; un pipicà a prop de la plaça, més fonts i un carril bici són propostes de les criatures que van presentar al representant del go-

FUNDESPLAI

vern municipal. «Utilitzar pilotes d'espuma ja és una idea sorgida dels mateixos menors de l'esplai, pensant sobretot en les persones grans que també transiten per l'entorn de la plaça. En aquest barri hi viuen moltes persones grans, i és molt familiar», explica Anabel Rodríguez, que és monitora del l'esplai Can Serra des de fa set anys.

Participar aportant

Les idees de millora del barri de Can Serra són un dels deu projectes que el 5 de novembre passat van ser presentats al CaixaForum de Barcelona, davant la presència de prop de 200 nens i nenes de 3 a 18 anys i 80 adults, educadors i famílies, d'una dotzena d'esplais de tots els racons de Catalunya. El lema *Som Infants, Som Present* va presidir l'acte d'intercanvi d'experiències entorn de la participació infantil i la necessitat d'accentuar més la seva implementació com a dret de nens i nenes.

L'Esplai Enlleura't, de Mataró, va presentar el seu projecte de millora del parc del barri de la Llàn-tia, que l'esplai té molt a prop i on molts dels nens i nenes de l'esplai van a jugar. Arreglar accessos al parc per fer-los més segurs, instal·lar-hi xarxes que impedeixin que les pilotes traspassin els límits del parc i un gimnàs per a les persones grans formen part de les propostes dels membres de l'esplai mataroní. A Sant Joan Despí, nens i nenes

'PRENEM PARTIT PER LA INFÀNCIA'

La contribució de nens i nenes en la construcció d'un entorn més favorable per a ells i per a les seves famílies i veïns, participant amb les seves idees de millora, necessita un requisit previ i primordial: que la pobresa, o viure en risc constant de patir-la, no sigui el context de les seves vides. Prioritzant el fet d'assegurar-ho, Fundesplai organitza la campanya *Prenem partit per la infància*, amb un sopar solidari en mans de la xef Ada Parellada. Els diners recaptats en el sopar pels comensals i els donatius de particulars i representants d'entitats, a través d'una simbòlica *taula zero*, es destina a beques per a menjadors, colònies i activitats d'oci i reforç escolar per a menors en situació més vulnerable. Ahir va tenir lloc la segona edició d'aquesta convocatòria, que enfoca directament cap aquest 31,7% de menors de 18 anys a Catalunya que viuen en situació de risc de pobresa. És a dir, un de cada tres nens no té garantit el seu accés a l'alimentació, atenció i educació en l'oci, coses de les quals altres menors sí que gaudeixen.

dels esplais Club d'Esplai El Tricicle i El Nus van explicar les seves accions, que tenen com a objectiu implicar la ciutadania en la protecció, la planificació i la restauració del riu Llobregat al seu pas per Sant Joan Despí. Per exemple, els nens i nenes han fet una bassa al costat del riu, on ara hi viuen capgrossos, molt necessaris per a l'ecosistema de la zona.

Aportar més vida als quatre patis de l'Esplai Espurnes d'Esplugues de Llobregat; la neteja de la riera de Cervelló per part dels nens i nenes de l'Esplai el Raconet de Cervelló, amb la involucració del veïnat; o les comissions que reparteixen tasques de reporter a les criatures de l'Esplai la Barretina de Sant Boi de Llobregat, que redacten ells mateixos la seva revista, són altres de les iniciatives que fan participis molts menors.

La cultura de la participació en les entitats d'oci promou, de la mà d'exemples d'aquesta mena, la materialització del dret dels menors a expressar-se, al mateix temps que el companyerisme i la interacció intergeneracional. També entre els nens i les nenes i l'engranatge polític dels seus entorns pròxims. Però per aconseguir això les criatures han de manifestar la seva voluntat de participar, en el mateix grau en què els adults han de creure en les capacitats i potencialitats de la infància, comprenent que també a participar se n'aprèn participant. ≡

SAVE THE CHILDREN

Drets que no es compleixen

Nens i nenes de Leganés reflexionen sobre la situació dels drets de la infància

SAVE THE CHILDREN

DEBAT PER LA INFÀNCIA. Save the Children promou la participació infantil.

Consell d'Adolescència i Infància de Leganés

A Leganés (Madrid), amb el suport de Save the Children, es reuneix cada setmana el Consell d'Infància i Adolescència, on s'aborden temes d'interès per als nens, proposats per iniciativa pròpia o a causa de l'actualitat.

Sami, facilitador de l'oci, s'encarrega d'orientar els nens sobre les temàtiques i busca el suport d'experts i tècnics municipals que puguin resoldre els dubtes dels nens i noies i aportar una visió i resposta professional a les seves inquietuds.

El text que es presenta a continuació s'ha elaborat en una de les sessions celebrades pel consell, en la qual han contestat a les diferents qüestions proposades pel dinamitzador, totes elles al voltant dels drets de la infància.

En les seves pròpies paraules i

expressions, encadenades una darrere l'altra en funció de com es desenvolupava el debat, aquests són alguns dels seus comentaris:

«Hi ha molts drets, el dret que em cuidin, el dret a tenir un nom, el dret a l'educació..., els drets són importants»

«Em sembla que els drets dels nens i les nenes no es compleixen perquè la gent no els respecta, i sempre que veig les notícies mai hi surten els drets. Sempre hi surten les guerres, i això també és important. Hi ha molts drets, el dret que em cuidin, el dret a tenir un nom, el dret a l'educació..., els drets són importants».

Els drets s'haurien de complir, però no es compleixen perquè a la televisió tots els dies hi surt que una persona de tal ciutat ha agredit/violat un nen o una nena».

«Els drets s'han de complir, la gent no en fa cas, i en el consell estem per

parlar dels drets. No només a la televisió hi surten guerres, sinó que pel mòbil i a YouTube també hi surten coses dolentes. Quan hi ha el dia del nen i la nena, no n'hi fan ni cas. Hi ha gent que no sap quan és el dia dels drets de la infància».

Avegades els nens, les nenes i els adults se salten l'educació, i això és una falta d'educació molt greu i hem de posar-hi remei».

«Els drets dels nens i les nenes s'han de complir».